

اغیار الماسون

عمادالدین نسیمی

سن منه دلبر یترسن اوزگهلر یار اولماسون
بیر اولور یار ایکی اولماز، ایکی زنهار اولماسون
باغیرمی دوغرار فراقین خاری، ای جنت گولی
نوبهار اولسون، گول اولسون، آرادا خار اولماسون
ای سکر جنات عدلین باغ و بستانی یوزون
گولدن آتین گلشنی بی برگ و بی بار اولماسون
کیمکه دیداریندن اوزگه نسنه ایستر، یادیلر
یتیمسون حقدن نصیبی، اهل دیدار اولماسون
فرقتین دردی منی بی خواب و گریان ایلدی
دشمنین عمری دو کسون بختی اولماسون
توموشام عشقینه پیمان، قلمیشام حسنوله عهد
آندن اوزگه عهد و پیمان، قول و اقرار اولماسون
یایچی حقدیر، خرابی اول یاپار معمور اندر
حق یاپان معموره آبروغ کیمسه معمار اولماسون
زلفونون داریندا، شاهان، اسیلان منصور ایدی
هر که منصور اولمادی، زلفونده بر دار اولماسون
اولموشام عینین کییی بیما، عشقیندن جدا
یارب او نرگسندن اوزگه کیمسه بیمار اولماسون
ای نسیمی، قیلما یارین سرنی اغیاره فاش
تا که یار اولسون بو سره محرم، اغیار اولماسون

آخ نجه کتف چکمه لی
ایام ایدی!

* میرزه علی اکبر صابر

آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
اوندا کی اولاد وطن خام ایدی!
اوز حق مشروعی نی یلمزدی ائل
چهره ی حریته گولمزدی ائل
گوزلر نی بیر کره سیلمزدی ائل
غزته به، زورناله ایلمزدی ائل
دائم انشیتدیکلری اوهام ایدی
آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
اولکه ده بونجا یوخ ایدی عیب جو
تیلردیکه گورونوردی نکو
خلق ده دیداریمیزه آرزو
بیزده وارایدی نه گوزل آبرو
حرمتیمیز واجب اسلام ایدی
آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
میلته چاندیقجا غم عیاش ایدیق
حاکمه یار، امره قارداش ایدیق
قلبه ی طاعتگه اوباش ایدیق
هاردا باش اولسایدی اورا باش ایدیق
هر گنجه، هر گون بیزه بایرام ایدی
آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
گرچه ریا ایدی بوتون کاریمیز
کاريله برعکس ایدی قداریمیز
لیک همان وارایدی قداریمیز
حجت ایدی هر کسه گفتاریمیز
خلقین ایشی بیزلره اکرام ایدی
آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
عیمییزی چولغالامیشدی عبا
هر نه کلیردی بوشالیردی قبا
کیم نه قانیردی نه دی زهد و ریا
ناخوشه خاک دریمیزدن شفا
صومعه میز کعبه ی احرام ایدی

آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
بیزلر ایدیق خلقین ایناندیقلازی
بیر هدایت دنیه قانددیقلازی
نور گوروردی قاراندیقلازی
بیزده ایدی جمله قازاندیقلازی
کیم بیزه پول و نرهمه سه بدنام ایدی
آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی!
ایندی آدمالار دنیه سن جن ذیلر
جن نه دی شیطان کیمی بی دیندیلر
لاپ بیزی اوسارلادیلار میندیلر
آی گنجه ایام اولسان ایندیلر
اوندا کی اولاد وطن خام ایدی
آخ نجه کتف چکمه لی ایام ایدی

گولوم سنسن

* استاد شهریار

گولوم سنسن باغیم سنسن گلستانیم بهاریم سان
اگر بیر قوش اولارسام من خزانسیز لاله زاریم
منه مریم منه عیسی منه تورات منه قران
سنین عشقینه صنعانم منیم نازلی خوماریم سان
دیلیم آغزیم سوزوم سنسن گولوم قلییم گوزوم سنسن
منیم جانیم نوزوم سنسن منیم صبر و فراریمسان
منیم دردیم منیم چاره م هلال ابرولی مه پاره م
کدر سنندن سؤیخ سنندن نشاطیم سان غباریم سان
اوره ک هر نه دیله ر سنسن یگانه بیر دیلکک سنسن
جواییم سان سئوالیم سان مقدس بیر شعاریم سان
گوجوم آرخام بالخین دوستوم باخیندان دایاخین دوستوم
پولاد عزمیم اراده م سن توکنمز اقتداریم سان
منه بیر می دولی جام سان ایلاهی عالی الهام سان
ائلیم - طایقام یتیم یوردوم شیرین دوغما دیاریم سان
محبت سن صداقت سن ملاحت سن سعادت سن
خزینه م نروسیم واریم منم سن هر نه واریم سان
دوشونجه م آرزیم امیدیم خیالیم ان بویوک فیکریم
منیم سرریم منیم گزینلیم نهنیم آشکاریم سان
منیم گوندوز گونم سنسن گنجه آیم سمالاردا
جلالیم شهرتیم شانیم حیاتیم افتخاریم سان
منه شیرین منه لیلیمنه شیرین منه لیلیمنه زهره م زلیخام سان
منیم اصلیم منیم فخریم غروروم سان وقاریم سان
منیم نغمه م منیم سازیم سازیمذا ان لطیف تلسن
منه ان دادلی بیر مجلس اومجلسده نگاریم سان
بیرم زندان نوزوم محوس منی بی منی بیر یوخلیان سنسن
گنجه طوفانی دریاده ایشیقی بیر کناریم سان
نه اولسون غم فوشون چکیش دوتوب اطرافیمی دشمن
باشی داغلاز قده ر یوک کسک اوچولماز بیر حصاریم سان
فاشین طاقی منه عابد او رعنا قامتین مقصد
قیامت قیام اتسه منیم منیم پروردگاریم سان
منیم عالی مقامیم سان منیم عالی مرامیم سان
حیاتدا هر نه ایسترسم سنجی انتظاریم سان
سنی لیسیم له من سئودیم اونی چیریندران سنسن
دمنک کی وارلیغیم سنسن وره کده شاه داماریم سان
عزیزیم ایبردانام! بنجیم ظرفیم! بنجه دلداریم!
بو یوز سؤزله بیر کی یعنی شهریاریم سان!

پادشاهان ترک ایران

آق قویونلوها

تگاهی بر آثار و تمدن آق قویونلوها در تبریز
گنبد آق قویونلوها از قدیمی ترین آثار تاریخی تبریز که در دوره ایلخانی مورد توجه بوده و محراب رفیع باقیمانده یادگار آن دوره است احداث شد.
به گزارش خبرنگار گروه استان های باشگاه خبرنگاران جوان از تبریز؛ تاریخ ایران زمین پر از فراز و نشیب های عبرت انگیز بوده و دیار آذربایجان مهمترین ایالت شمال غرب ایران دستخوش تحولات تاریخی بوده و تبریز و آذربایجان بارها به عنوان پایتخت گردشگری کشور بزرگ ایران انتخاب شده و منشا تحولات مهمی گردیده است.
آق قویونلوها و قراقویونلوها از سلسله های حاکم بر آذربایجان بودند که تبریز را به عنوان پایتخت برگزیدند بر رونق اقتصادی و فرهنگی و اقلیمی آن افزودند. از اوایل دوره سلطنت ایلخانیان در ایران قبایلی از ترکمانان در طی لشکر کشی های مغول از حدود خوارزم و اطراف آرال و شرق بحر خزر به آسیای غربی آمده و در شمال غربی ایران ساکن شدند آنان به تدریج قدرت یافته و از فرصتی که بعد از مرگ ابو سعید بهادر خان پیش آمد استفاده نموده و به دست اندازی به اطراف و تصرف شهرها پرداختند.
پس از مرگ تیمور دوطایفه ترکمانان با هم رقابت داشتند امارت هایی در آذربایجان و دیار بکر عراق بنیان نهادند یکی از آن دو قراقویونلو یا سیاه گوسنندان و دیگری آق قویونلوها یا همان سپید گوسنندان خوانده می شدند.
نخست قراقویونلوها به ریاست قرا محمد روی کار آمدند و پس از قرا یوسف در سال ۸۱۳-۸۱۲ ق. یوغ تسلط تیمور

ناغیل
دوستلوغون سیرری

گنجهن سایه نین آردی ...
المرملیکه کنچلین قولوندان طوطوب آپاردی لار باتاق اوتاغینا.
قوناق لار سونوبون یانندی لار. پادشاه اوغلو ملیکک چوخ یورولموشدو، هم ده ارکوبون بؤیوموشدو دنیه، انله باشینی یاتاغا قویان کیمی گنتدی یوخیا.
اما کنچل ممد چوخ عقل لی ایدی، فیکرلشدی کی، بیر دن بونلاری اولدورلر. اودور کی، سرواغت یاتمیشدی. گنجه دن بیر خنلی کنچمیشدی.
کنچل گوردو اوتاق قایبسی تاپاتای آچیلدی. قارا امامه لی، قارا ابالی، قارا باشمالی اوج قوجا ایچری گوردی. قوجالارین بیرینین الینده کتاب، بیرینین الینده قارا اسل، بیرینین الینده ده قارا قیزه لی قیلینج وار ایدی. الینده قیلینج اولان قوجا دندی:
- نه دنییر سینیز، بونلاری قیلینج دان کنچیریممی قورخورام گندیب سیریمیزی یابالار.
علی کتابلی قوجا دندی:
- او یاتان جوان اوغلان پادشاه اوغلودو. اولدورسن، آتاسی سن دن اینتیقام آلار. بو بیر ده کنچل ممد دیر، اونا دا هله اولوم یوخدو. علی اسالی قوجا دندی:
- بس بونلاری نئلیک علی کتابلی قوجا دندی:
- ایندی کی، بونلار بیزه پناه گتیریلر، باخشیمی بودور کی، اولنلار کومک اندک، یاز یقیدی لار.
انله قوجانین سؤز آغزین دن قورتاران کیمی کنچل ممد یترین دن قالمیخ دوشدو اونون آیاق لارینا. باشلادی بالوراماغا کی، انی قوجا، بیز دن کمکینی اسیرگه، گنچریک اصیل دوستلوق انلمیسن سیررینی اویریمه.

بیلیمجه

بوستانلدا وار بیر آرواد
پالتار گنسیب قات با قات
جواب: (کلم)
اینه گیم وار اوزمه لی
اوستی قیزیل دویمه لی
هر کیم اونی تاپماسا،
بیر جوت اؤیوش و نرهمه لی
جواب: (بالیق)
آنا بیر قیز دوغور
نه آیباغی وار، نه باشی
قیز بیر آنا دوغور
هم آیباغی وار، هم باشی
جواب: (ریومورتا و تویوق)
جون (نورن، ذیرمان) اونون ایچینده دی: گوز
آجی یاریق اوددا یانار، گوزونو یاندیریپ یاخار، بیر اوجوندان
دومان قالمار، بیر اوجوندان اود یاخار: توتون
آجی یاریق دوغراندی، توربالارا قابلاندی، بازارلارا یوللاندی:
توتون
آچارام یاتار، باغلام قاجار: دیرمان

آنا بابا سؤزلری

کور فوشون روزوسون الله وتره ر.
روزی پرندہ ی کورا خدا میدهد.
کوزہ تزه لغندا(تزه اولاندا) سوبو سؤیوق ساخالار(تزه کوزه سرین سو).
کوزہ ققط وقتی نو است، آب را خنک نگاه می دارد(کنایه از اینکه: هر چیزی، تازه اش خوب است).
کوزہ چی سنئتی قبادان سواپچر.
کوزہ گر از کوزه شکسته آب می خورد.
کوزہ، سو یولوندا سننار.
کوزہ، سرانجام در راه آوردن آب، خواهد شکست.
کتاب، بیلیمک منبعی دیر.
کتاب منبع دانش است.
کنجه نامرد کور یوسوندن قوی آپارسن سل سنی
تولکو دالداستندا قوی سین اصلان سنی.
از پلی که نامرد درست کرده عبور نکن بزار سیل تو رو با خودش بیره و به رویاه نکیه نکن، همین بهتر که شیر تورو بخوره.
کچیکندن خطا، بو یوکدن عطا.
کوچکتر خطا می کند و بزرگتر بواسطه بزرگی می بخشد.
کیشی توپوردویون یالاماز(کیشی ده سؤز بیر اولار، کیشی سوزونون اوستونده دورار).
مرد نقش را لیس نمیزند، قبول مردان جان دارد(حرف مرد یکی است، مرد سر حرفی که زده میایستد).

بایاتی

انشیت سن، حق و ناحقده ن
دئیل کیمسه طرف حقدن ن
بو قان باغیریم یانار درد ده ن
دنییر کیم، جان، یانار اولماز!؟
گوزون مطلق بیان اولدوم
بولود گنتدی عیان اولدوم
دئیر کن کون و، کان اولدوم
دنیم، چون، ایختیار اولماز
انشیت حقیقی زار اولما
بو کؤنلومه آزار اولما
داغیتما سیرری، زار اولما
گنلر محشر، فرار اولماز
جواب: (بیلیمک)
دایانما اوج طریقه
یالانچی، بیبج، بی غیرته
مثل اولدو بو ایلمته
کچ آجوردان دیوار اولماز
توتور بی عار و بی بندی
مگسگر چوخ سئور قندی
یاپیشسان بیل بیخار قندی
کیم هر شیرین، نیگار اولماز

لغات ترکی در فارسی

یکهزار واژه اصل ترکی در پارسی
ادامه از شماره قبل ...
اویماق=اویماق=قیله، طایفه، مسکن، متفق، فامیل، در ترکی
اوغوری یعنی اجتماع کردن بوده است (۳۰۱۸):
سایر لشکران و اویماقاتی که همراه داشتند، با اموال و جهات
تحت تصرف امراء محمد زمان میرزا درآمد / حبیب السیر (۱۹)
آهسته=آسته = آستا = آست (باخ: آستان) + (اک) = (راه رفتن با
سرعت) زیرین و پائین، بصورت آرام و کند، پوش
آهو= آوو = اووو = اوو = شکار و صید (عموما)، آهو (خصوصا) ؛
اووجو = شکارچی، اوو قوش = پرندۀ شکاری
آپاز = آپاز = نسیمی خنک سحری، هوای سرد و صاف، شب بدر
بدون ابر، نام غلام تیزهوش و محبوب سلطان محمود غزنوی (۵):
غرض، کرشمۀ حسن است، ورنه حاجت نیست
جمسال دولت محمود را به زلف ابا / حافظ
ایاغ= آیاق= پاهما، هم پیاله، پیاله ؛ ایاغ شدن = هم پیاله یا همراه
شدن: به چمن خرام و بنگر بر تخت گل که بلبل
به ندیم شاه ماند که به کف ایاغ دارد / حافظ
آبیک= آی (ماه) + بیک (بیک، بزرگ) = بیک بزرگ، بیگ ماه
وش، ماه کامل، صفتی برای قاصد و غلام.
ایت بورنی= ایت بورنو= ایت (سگ) + بورن (دماغ) + و (اک)
مضاف = دماغ سگ، نام دیگر نسترن (۱)
آیتک= آی (ماه) + تک (مانند) = مهسا، نام دختر
ایچالیم= ایچ (بنوش) + (اک) + ایچ (بنوش) = نوشانوش، پیالۀ
شراب ناز فیهان شد وحدتی منع جام باده را
در صبوحی بانگ ایچالیم می دانیم ما ...
ادامه دارد